

Ajánló

Digitális jogoktól a digitális megosztottságig

„[A] szerzői jog annak a korszaknak – a könyvnyomtatás korának – a jellegzetességeit tükrözi, amelyben kialakult (ezt az angol neve tükrözi leghívebben: „copyright” – a példányhoz, illetve a példányok készítéséhez fűződő jog).” – írja **Tószegi Zsuzsanna** a DRM-ről (Digital Rights Management – digitális jogok kezeléséről) szóló cikkében. Az írás azt a kérdést járja körbe, hogy vajon mihez kezdhetünk egy ilyen, a nyomtatott könyvek korából származó megközelítéssel az internet mindennapivá válásával.

A szerzői jog védelmének alapkonfliktusa az, hogy a műben megtestesült információt próbálja védeni, pedig az a hordozóhoz (például a nyomtatott könyvhöz) kötődik – miközben napjainkban egyetlen gombnyomással akár az eredetivel megegyező minőségben reprodukálható a legtöbb ilyen tartalom. Csak az első példány létrehozása igényel – mégpedig nem kevés – anyagi ráfordítást, a további példányok fillérekért előállíthatók. Mindez azért érdekes, mert az elmúlt évszázadokban hatalmas, jövedelmező iparágak (pl. filmgyártás és -forgalmazás) épültek az emberi kreativitás értékesítésére. Ezek haszonélvezői nem szívesen mondanának le holmi magasztos és megfoghatatlan „az információ szabad akar lenni” elv miatt a jövedelmükről.

Megállapíthatjuk, hogy egy műalkotás nem „akar” szabad lenni, merthogy azé, aki létrehozza, vagyis őt illeti a jog, hogy rendelkezhessen felette. Ehhez kínál technológiai megoldást a DRM, amelynek célja a digitális alkotásokhoz való hozzáférés ellenőrzése, valamint a felhasználás nyomon követése és korlátozása.

Látszólag ettől teljesen független témával foglalkozik **Szekfü András** cikke, amely történeti perspektívából (1847-től napjainkig) mutatja be a társadalmon belül húzódozó kommunikációs megosztottságot. A technológiatörténeti nézőpont helyett-mellett azonban elsősorban mégis inkább szociálpolitikai üzenetet kapunk: mérsékelni szükséges a megosztottságot, meg kell akadályozni az újratermelődését, mert e nélkül nem egyszerűen az információfogyasztásból maradnak ki a tömegek, hanem az újonnan formálódó korszak tudástermeléséből is. Így nem juthatnak el hozzájuk a fentebb említett, egyre inkább digitálissá váló műalkotások sem.

(Pintér Róbert)